

Inträdet på arbetsmarknaden för universitets- och högskolestuderande 2013

UF0512

I denna beskrivning redovisas först allmänna uppgifter om undersökningen samt dess syfte och historik. Därefter redovisas undersökningens innehåll och tillförlitlighet samt hur den genomförs och hur man kan ta del av resultaten. Genom att klicka på en rubrik i innehållsförteckningen kommer man direkt till aktuellt avsnitt.

Innehållsförteckning

A	Allmänna uppgifter	2
A.1	Ämnesområde.....	2
A.2	Statistikområde.....	2
A.3	SOS-klassificering.....	2
A.4	Statistikansvarig.....	2
A.5	Statistikproducent.....	2
A.6	Uppgiftsskyldighet.....	3
A.7	Sekretess och regler för behandling av personuppgifter	3
A.8	Gallringsföreskrifter	3
A.9	EU-reglering	3
A.10	Syfte och historik.....	3
A.11	Statistikanvändning.....	4
A.12	Uppläggning och genomförande.....	4
A.13	Internationell rapportering	7
A.14	Planerade förändringar i kommande undersökningar.....	7
B	Kvalitetsdeklaration	7
B.0	Inledning	7
B.1	Innehåll	8
1.1	Statistiska målstorheter	8
1.1.1	Objekt och population.....	8
1.1.2	Variabler.....	8
1.1.3	Statistiska mått	10
1.1.4	Redovisningsgrupper.....	11
1.1.5	Referenstider	11
1.2	Fullständighet.....	11
B.2	Tillförlitlighet.....	12
2.1	Tillförlitlighet totalt.....	12
2.2	Osäkerhetskällor.....	12
2.2.1	Urval.....	12
2.2.2	Ramtäckning.....	13
2.2.3	Mätning	15
2.2.4	Svarsbortfall	16
2.2.5	Bearbetning	19
2.2.6	Modellantaganden	19
2.3	Redovisning av osäkerhetsmått.....	20

<i>B.3</i>	<i>Aktualitet</i>	20
3.1	Frekvens	20
3.2	Framställningstid	20
3.3	Punktlighet	20
<i>B.4</i>	<i>Jämförbarhet och sam användbarhet</i>	20
4.1	Jämförbarhet över tiden.....	20
4.2	Jämförbarhet mellan grupper	21
4.3	Sam användbarhet med annan statistik	21
<i>B.5</i>	<i>Tillgänglighet och förståelighet</i>	22
5.1	Spridningsformer.....	22
5.2	Presentation	22
5.3	Dokumentation	22
5.4	Tillgång till primärmaterial	22
5.5	Uppl ynningstjänster	22

A Allmänna uppgifter

A.1 Ämnesområde

Ämnesområde: Utbildning och forskning

A.2 Statistikområde

Statistikområde: Befolkningens utbildning

A.3 SOS-klassificering

Tillhör (SOS): Ja

För undersökningar som ingår i Sveriges officiella statistik gäller särskilda regler när det gäller kvalitet och tillgänglighet, se Förordningen om den officiella statistiken (2001:100)

A.4 Statistikansvarig

Myndighet/organisation: SCB
Postadress: 701 89 Örebro
Besöksadress: Klostersgatan 23
Kontaktperson: Anna Andersson
Telefon: 019-17 62 52
Telefax: 019-17 70 83
E-post: fornamn.efternamn@scb.se

A.5 Statistikproducent

Myndighet/organisation: SCB
Postadress: 701 89 Örebro
Besöksadress: Klostersgatan 23
Kontaktperson: Anna Andersson
Telefon: 019-17 62 52
Telefax: 019-17 70 83
E-post: fornamn.efternamn@scb.se

A.6 Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet föreligger inte enligt lagen om den officiella statistiken (SFS 2001: 99).

A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i personuppgiftslagen (1998:204). På statistikområdet finns dessutom särskilda regler för personuppgiftsbehandling i lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken.

A.8 Gallringsföreskrifter

Med stöd av förordningen (2001:100) om den officiella statistiken 12 § har Riksarkivet föreskrivit i RA-MS 2007:64 undantag från gallring av uppgifter i undersökningen "Inträdet på arbetsmarknaden". I samma skrivelse framgår att registret ingår i en grupp av statistikprodukter som ska avidentifieras med den frist som SCB fastställer och vilken varierar mellan 3-10 år beroende på undersökning.

A.9 EU-reglering

Statistiken regleras inte av EU.

A.10 Syfte och historik

Syfte

Inträdet på arbetsmarknaden för universitets- och högskolestuderande ska beskriva inträdet på arbetsmarknaden för tidigare högskole- och universitetsstuderande och fokus ligger på att jämföra examinerade med ej examinerade.

Viktigast i undersökningen är att mäta om individerna arbetar och om deras arbete är inom ett område som de har utbildat sig för.

De viktigaste målstorheterna är:

- Huvudsaklig sysselsättning 22-26 april 2013
- Överensstämmelse mellan inriktning på examen och arbete 22-26 april 2013
- Utbildningsnivå tillräcklig för arbetet 22-26 april 2013
- Antalet arbetstimmar en normal arbetsvecka
- Arbetslöshet någon gång efter studierna

De viktigaste redovisningsgrupperna är examinerad/ej examinerad, programtyp, kön, åldersgrupp, inrikes/utrikes född samt föräldrars utbildning.

Historik

Den första undersökningen under namnet "Inträdet på arbetsmarknaden" gjordes 1996. Den byggde på de tidigare gymnasie- och högskoleuppföljningarna som

hade gjorts sedan slutet av 1960-talet och vilka haft nybörjare, studerande "mitt uppe i studierna" liksom examinerade som målgrupp.

Från och med 2006 års undersökning delades "Inträdet på arbetsmarknaden" i två separata undersökningar, där den ena avsåg gymnasieavgångna och den andra examinerade från högskolan. Syftet med undersökningen "Inträdet på arbetsmarknaden bland högskoleexaminerade" i den form som den utfördes senast år 2010 har därmed varit att beskriva inträdet på arbetsmarknaden för personer som examinerats från högskolan och populationen har utgjorts av examinerade från ett visst läsår.

Undersökningen 2013 avser istället nybörjare läsåret 2005/06, vilka har minst 150 avklarade högskolepoäng. Undersökningen inkluderar både individer som tagit ut examen och de som inte gjort det, men som ändå läst alla – eller i stort sett alla – poäng som krävs för att ta ut en examen. Syftet är således även här att beskriva situationen för tidigare högskole- och universitetsstuderande, men fokus läggs på att jämföra examinerade med ej examinerade.

En liknande urvalsundersökning där examinerade och ej examinerade jämförs genomfördes 2000/01 och då avseende nybörjare 1993/94. Där jämfördes individer som tagit ut examen med individer som läst minst 75 procent av sin påbörjade utbildning, men som inte tagit ut examen. Det finns dock vissa skillnader mellan denna undersökning och den tidigare, exempelvis avseende population.

A.11 Statistikanvändning

De viktigaste användarna av statistiken är universitet och högskolor, kommuner, Universitetskanslersämbetet, Skolverket och andra myndigheter. Statistiken används för beskrivningar av de möjligheter som olika utbildningar ger för inträde och etablering på arbetsmarknaden. Myndigheter, universitet/högskolor och kommuner kan beställa tilläggsurval.

Genomförandet av undersökningen är beslutat i samråd med "Användarrådet för befolkning, demografi och utbildning", där det finns representanter från Universitetskanslerämbetet, Skolverket, Arbetsförmedlingen, Stockholms universitet, Utbildningsdepartementet, Sveriges kommuner och landsting, Skatteverket, Finansdepartementet, Socialdepartementet, Barnombudsmannen och IFAU.

A.12 Uppläggnings och genomförande

Populationen för denna undersökning omfattar totalt 23 145 individer, vilka förekom i *Universitets- och högskoleregistret* för första gången läsåret 2005/06 och som totalt har minst 150 avklarade högskolepoäng, alternativt fem registreringsterminer på högskolor från vilka uppgift om avklarade högskolepoäng saknas. Individerna har heller ej varit registrerade för högskolestudier under VT12, HT12 eller VT13, eller förekommit som aktiva forskarstuderande under 2012.

Undantagna från populationen är även individer som har examinerats från legitimationsyrkesutbildningar och/eller som läst flest högskolepoäng på en utbildning avseende ett legitimationsyrke (registrerade högskolepoäng för de högskolor där uppgift om avklarade poäng saknas). Populationen omfattar slutligen endast individer som förekom i *Registret över totalbefolkningen (RTB)* med aktualitet 28 februari 2013. Från populationen drogs ett stratifierat urval på 12 396 individer.

Formulering av frågor

SCB har formulerat frågorna i undersökningen i samråd med statistikanvändarna. En del av frågorna i 2013 års undersökning var återanvända från tidigare undersökningar. Blanketten skrivbordsgranskades vid Mättekniska laboratoriet på SCB inför 2013 års undersökning.

Frågorna som mätte de viktigaste målstorheterna hade följande formuleringar:

14 Vilken var din huvudsakliga sysselsättning under veckan 22 - 26 april 2013?

Ange endast ett svarsalternativ

Vid **tillfällig** frånvaro mindre än 3 månader
(t.ex. sjukdom, semester, tjänstledighet, vård av sjukt barn)
ange din **ordinarie sysselsättning**

- Arbetade som anställd
- Arbetade som egen företagare
- Arbetade inom arbetsmarknadspolitisk åtgärd
(t.ex. anställning med lönebidrag eller
anställningsstöd, nystartsjobb, lyft)
- Studerade inom arbetsmarknadspolitisk åtgärd
(t.ex. arbetspraktik/arbetsträning, arbets-
marknadsutbildning)
- Studerade på annan utbildning
(t.ex. kommunal
vuxenutbildning (komvux), folkhögskola,
yrkeshögskola)
- Arbetslös
- Föräldraledig
- Annan, skriv vad:

20 Hur överensstämde arbetet du hade under veckan 22 - 26 april 2013 med dina universitets- eller högskolestudier?

- Arbetet var helt eller till största del inom det område som utbildningen var inriktad mot
- Arbetet var till viss del inom samma område som utbildningen var inriktad mot
- Arbetet var inom ett annat område än det som utbildningen var inriktad mot
- Min utbildning var inte inriktad mot något särskilt område

21 Vilken utbildningsnivå bedömer du var tillräcklig för det arbete du hade under veckan 22-26 april 2013?

- Grundskoleutbildning
- Gymnasieutbildning
- Yrkeshögskoleutbildning
- Högskoleutbildning, grundnivå
- Högskoleutbildning, avancerad nivå
- Högskoleutbildning, forskarnivå

18 Hur många timmar arbetar du en normal arbetsvecka?

Räkna med ALLA betalda arbeten du har

Räkna med övertid

- 35 timmar eller mer per vecka
- 20-34 timmar per vecka
- 5-19 timmar per vecka
- Mindre än 5 timmar per vecka

12

Har du varit arbetslös någon gång sedan du avslutade dina universitets- eller högskolestudier?

Som arbetslös räknas den som inte har något arbete men vill arbeta, kan arbeta och aktivt söker arbete.

- Ja
- Nej

Datainsamling

Inträdet på arbetsmarknaden är en postenkät med möjlighet att svara via webben. Frågeblanketten skickades ut den 7 maj. Ett påminnelsekort skickades ut den 22 maj. Efter detta skickades två påminnelsebrev med nya enkäter den 5 juni respektive den 27 augusti. Insamlingen avslutades i mitten av september.

A.13 Internationell rapportering

Ingen internationell rapportering sker.

A.14 Planerade förändringar i kommande undersökningar

Inga förändringar för de kommande undersökningarna är inplanerade.

B Kvalitetsdeklaration

B.0 Inledning

SCB deklarerar kvaliteten i statistiken enligt ett kvalitetsbegrepp som består av fem huvudkomponenter:

- (1) **Innehåll**, som framför allt gäller statistikens målstorheter.
- (2) **Tillförlitlighet**, som avser osäkerhetskällor och hur dessa påverkar statistiken.
- (3) **Aktualitet**, som omfattar tidsaspekter som spelar roll för hur väl statistiken beskriver nuläget.
- (4) **Jämförbarhet och sam användbarhet**, som avser möjligheter till jämförelser, över tiden och mellan grupper, samt till att använda statistiken tillsammans med annan statistik.
- (5) **Tillgänglighet och förståelighet**, som avser statistikens fysiska tillgänglighet och dess förståelighet.

För mer information om kvalitetsbegreppet för officiell statistik och en mer detaljerad redovisning av innebörden i de fem huvudkomponenterna, se rapporten *Kvalitetsbegrepp och riktlinjer för kvalitetsdeklaration av officiell statistik (MIS2001:1)* i serien *Meddelande i samordningsfrågor för Sveriges officiella statistik*. Publikationen finns på SCB:s webbplats.

B.1 Innehåll

1.1 Statistiska målstorheter

De viktigaste målstorheterna är:

- Huvudsaklig sysselsättning 22-26 april 2013
- Överensstämmelse mellan inriktning på examen och arbete 22-26 april 2013
- Utbildningsnivå tillräcklig för arbetet 22-26 april 2013
- Antalet arbetstimmar en normal arbetsvecka
- Arbetslöshet någon gång efter studierna

1.1.1 Objekt och population

Objekt

Statistikens objekt var individer (personer som har minst 150 avklarade högskolepoäng, som ej varit registrerade för högskolestudier under VT12, HT12 eller VT13, eller förekommit som aktiva forskarstuderande under 2012, eller examinerats från legitimationsyrkesutbildningar och/eller som läst flest högskolepoäng på en utbildning avseende ett legitimationsyrke).

Målpopulation

Målpopulationen var individer som påbörjade universitets- eller högskoleutbildning läsåret 2005/06.

Rampopulation

Undersökningens rampopulation bestod av personer som påbörjade högskole- eller universitetsutbildning läsåret 2005/06. Rampopulationen hämtades från *Universitets- och högskoleregistret* och bestod av 24 309 personer. Rampopulationen stratifierades på examinerade/ej examinerade, programtyp, inriktning, samt kön.

I efterhand uteslöts individer som ej matchade mot *Registret över totalbefolkningen* (RTB), aktualitet 28 februari 2013, och rampopulationen omfattade därmed slutligen 23 145 individer.

1.1.2 Variabler

Variablerna i statistiken är hämtade via frågor i post- och webbenkäter, från *Universitets- och högskoleregistret* (HREG) avseende perioden HT05-VT13, *Registret över totalbefolkningen* (RTB) med aktualitet 28 februari 2013 samt *Registret över befolkningens utbildning* (UREG) innehållande utbildningar till och med vårterminen 2012.

Registervariabler

De registervariabler som hämtats från HREG för perioden HT05–VT13 är följande.

Examinerade/ej examinerade: I gruppen examinerade ingår de individer som enligt registret tagit ut en yrkesexamen eller en generell/konstnärlig examen någon gång fram till och med vårterminen 2013. Bland ej examinerade ingår de

som enligt registret under denna period ej tagit ut en examen. I de fall en individ tagit ut en examen under vårterminen 2013, men först efter besvarandet av enkäten, redovisas individen som ej examinerad.

Programtyp: Avser yrkesprogram respektive generella/konstnärliga program och/eller fristående kurser. De individer som tagit ut ett examenbevis redovisas inom den programtyp som examen avsåg. Om individen tagit ut både yrkesexamen och generell/konstnärlig examen prioriteras yrkesexamen och därmed yrkesprogram. De individer som ej tagit ut examen redovisas i den grupp där personen under perioden läst flest poäng (registrerade högskolepoäng för de högskolor där uppgift om avklarade högskolepoäng saknas).

Utbildningsinriktning: Utbildningsinriktning enligt SUN2000 och avser för individer som tagit ut examen den utbildningsinriktning som examen avsåg. Om individen tagit ut både yrkesexamen och generell/konstnärlig examen prioriteras yrkesexamen och individen redovisas på den inriktning yrkesexamen avser. I fall med fler examen av samma typ prioriteras den inriktning som omfattar flest poäng och individen redovisas således inom detta ämnesområde. De individer som ej tagit ut examen redovisas på den inriktning där individen under perioden läst flest poäng (registrerade högskolepoäng för de högskolor där uppgift om avklarade högskolepoäng saknas).

De registervariabler som hämtats från övriga register är följande.

Kön: Från RTB, aktualitet 28 februari 2013.

Åldersgrupp: Härleds från personnummer.

Inrikes/utrikes född: Från RTB, aktualitet 28 februari 2013. Avser om en person är född i Sverige eller utomlands. Föräldrarnas födelseland saknar här betydelse. Om uppgift om födelseland saknas redovisas individen som utrikesfödd.

Föräldrars utbildning: Utgår från nivå enligt SUN2000 från UREG innehållande utbildningar till och med vårterminen 2012. I de fall uppgift saknas för en av föräldrarna och den förälder uppgift finns för har högskoleutbildning, redovisas individen i gruppen en förälder högskoleutbildad, i annat fall under ingen förälder högskoleutbildad. I de fall uppgift saknas för båda föräldrarna redovisas individen i gruppen ingen förälder högskoleutbildad

Enkätvariabler

Nedan definieras de viktigaste enkätvariablerna. Övriga variabler finns definierade i enkäten som ligger som bilaga.

Mätvecka: Den referensperiod som uppgifterna avser. I årets undersökning var mätveckan måndag till fredag 22 april - 26 april 2013.

Huvudsaklig sysselsättning under måndag till fredag 22 april – 26 april: Urvalspersonen gjorde själv en bedömning utifrån fasta svarsalternativ av vad han/hon gjorde mest under en specificerad mätvecka. Endast ett svarsalternativ

fick anges. Svartalternativen var

- Arbetade som anställd
- Arbetade som egen företagare
- Arbetade inom arbetsmarknadspolitisk åtgärd
- Studerade inom arbetsmarknadspolitisk åtgärd
- Studerade på annan utbildning
- Arbetslös/arbetssökande
- Föräldraledig
- Annan

Överensstämmelse mellan utbildning och arbete måndag till fredag 22-26 april 2013: Urvalspersonen gjorde själv utifrån fasta svartalternativ en bedömning avseende i hur hög grad arbetet individen innehade under mätveckan överensstämde med hans/hennes högskoleutbildning. Svartalternativen var:

- Arbetet var helt eller till största delen inom det område som utbildningen var inriktad mot.
- Arbetet var till viss del inom samma område som utbildningen var inriktad mot.
- Arbetet var inom ett annat område än det som utbildningen var inriktad mot.
- Min utbildning var inte inriktad mot något särskilt område.

Utbildningsnivå tillräcklig för arbetet: Urvalspersonen gjorde själv en bedömning av vilken utbildningsnivå som var tillräcklig för det arbete individen innehade under mätveckan.

- Grundskoleutbildning
- Gymnasieutbildning
- Yrkeshögskoleutbildning
- Högskoleutbildning, grundnivå
- Högskoleutbildning, avancerad nivå
- Högskoleutbildning, forskarnivå

Arbetslös: Som arbetslös räknas den som inte har något arbete men vill arbeta, kan arbeta och aktivt söker arbete. Urvalspersonen gjorde själv en bedömning av om han/hon ansåg sig ha varit arbetslös någon gång efter studierna.

1.1.3 Statistiska mått

De statistiska storheterna (parametrarna) utgjordes av totalt antal personer i populationen eller inom en viss redovisningsgrupp och andelen personer med en viss egenskap i procent av populationen.

Populationen U består av N personer. I denna undersökning har populationen definierats som individer som påbörjade högskole- eller universitetsstudier under läsåret 2005/06. De mest intressanta parametrarna är kvoter av två totaler enligt följande; $\sum_U y_k / \sum_U z_k$

där y_k är värdet på variabel y för person k och z_k värdet på en annan variabel för samma person. y definieras (och även z) enligt följande;

$$y_k = \begin{cases} 1 & \text{om person } k \text{ har studerade egenskap} \\ 0 & \text{för övrigt} \end{cases} \quad (1.1.3.1)$$

Det finns givetvis också intresse av parametrar för olika redovisningsgrupper. Totalen för redovisningsgrupp, U_d , kan skrivas

$$Y_d = \sum_U y_{dk} \quad (1.1.3.2)$$

$$\text{där } y_{dk} = \begin{cases} y_k & \text{för } k \in U_d \\ 0 & \text{för övrigt.} \end{cases}$$

Z_d bildas på likartat sätt.

En generell parameter för redovisningsgrupp d (d kan också avse hela populationen) kan skrivas $\theta_d = C \frac{Y_d}{Z_d}$, där C är en konstant.

Den vanligaste parametern är en procentuell andel, som erhålles när $C = 100$ och $z_k = 1$ för alla k i redovisningsgruppen, och y är definierad enligt (1.1.3.1). Låt N_d vara antalet personer i redovisningsgrupp d , då kan parametern skrivas;

$$P_d = 100 \frac{\sum_U y_{dk}}{N_d} \quad (1.1.3.3)$$

1.1.4 Redovisningsgrupper

Statistiken redovisas på examinerade/ej examinerade, programtyp, utbildningsinriktning, kön, åldersgrupp, inrikes/utrikes född samt föräldrars utbildning.

1.1.5 Referenstider

Verksamhet i april 2013 (22 april – 26 april 2013) för de personer som påbörjade högskole- eller universitetsstudier under läsåret 2005/06.

1.2. Fullständighet

Användare har visat intresse för redovisning av resultat på regional nivå (högskolenivå och kommunnivå). Resultaten bygger på ett för litet urval för att detta ska kunna tillgodoses.

B.2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Ett statistikvärdes tillförlitlighet/osäkerhet beror på den totala avvikelsen (totala felet) mellan skattningen och målstorheten. Denna totala avvikelse skulle kunna beskrivas enligt följande:

Totala felet = Urvalsfel + Täckningsfel + Bortfallsfel + Mätfel + Bearbetningsfel

Den osäkerhet som orsakas av att skattningarna baserar sig endast på ett urval och inte hela målpopulationen, uppskattas med hjälp av 95-procentiga konfidensintervall. Dessa anges i tabellerna i omedelbar anslutning till (punkt-) skattningarna. Resultaten från årets undersökning presenteras i temarapporten "Inträdet på arbetsmarknaden för universitets- och högskolestuderande. Nybörjare 2005/06" där endast utvalda frågor redovisas utan konfidensintervall. Istället publiceras tabellerna separat.

I denna undersökning förekom samtliga typer av fel. Det har dock inte genomförts några metodstudier för att kunna redovisa kvantitativa mått för storleken på andra osäkerhetskällor än urvalsfelet.

Under respektive avsnitt kan endast bedömningar om de olika felens effekt på skattningarna ges. Det är alltså viktigt att tänka på att de redovisade konfidensintervallen endast innefattar storleken på urvalsfelet.

2.2 Osäkerhetskällor

2.2.1 *Urval*

Urval

Undersökningens rampopulation bestod av personer som påbörjade högskole- eller universitetsutbildning läsåret 2005/06. Rampopulationen hämtades från *Universitets- och högskoleregistret* och bestod ursprungligen av 24 309 personer. I efterhand uteslöts individer som ej matchade mot *Registret över totalbefolkningen* (RTB) avseende 28 februari 2013 och rampopulationen omfattade därmed slutligen 23 145 individer.

Rampopulationen stratifierades på examinerade/ej examinerade, programtyp, inriktning, samt kön - sammanlagt bildades 58 strata, inklusive tilläggsstrata som tillkom på uppdrag. I varje stratum drogs ett obundet slumpmässigt urval och totalt ingick 13 088 personer. Efter att individer som ej matchade mot (RTB) uteslutits bestod urvalet av 12 396 personer. Vid bestämningen av urvalsstorleken har hänsyn tagits till förväntat bortfall.

Estimation

För att kompensera för bortfallet har en *kalibreringsestimator* använts.

I korthet består tekniken i att utnyttja registervariabler (hjälpvariabler) till att "vikta upp" underrepresenterade grupper. De bildade kalibreringsvikterna är

sådana att uppräknigen ger exakta skattningar av de hjälptotaler som bildas av hjälpvariablerna. Om t.ex. män är underrepresenterade bland de svarande och kön används i kalibreringen kommer männen att få större vikt än kvinnor och skattningarna kommer att överensstämma med antalet män och kvinnor i rampopulationen. I det här fallet bildades antalen i populationen utifrån antalet nybörjare enligt Universitets- och högskoleregistret.

Genom att utnyttja ett antal hjälpvariabler (registervariabler) som bedömts vara högt korrelerade med de viktigaste undersökningsvariablerna samt de okända svarssannolikheterna har målet varit att begränsa och förhoppningsvis reducera bortfallsfelen. När metoden används på rätt sätt kan den ge minskad stickprovsvarians och minskade bortfallsfel hos skattningarna.

Kalibreringen har också lett till att konsistenta skattningar har erhållits, d.v.s. skattningarna överensstämde med de storheter som finns i *Universitets- och högskoleregistret*.

I kalibreringen användes följande registervariabler (hjälpvariabler):

- Kön
- Ålder
- Examen
- Program
- Födelseland
- Sysselsättningsstatus
- Föräldrarnas utbildning

Urvalsosäkerhet

I en urvalsundersökning är skattningarna alltid behäftade med fel beroende på att endast en delmängd (ett urval) av populationen studeras. Detta fel kallas alltså urvalsfel. Denna slumpmässiga osäkerhet kvantifieras i form av konfidensintervall, som beräknats med hjälp av ett av SCB egenutvecklat estimationsprogram, ETOS.

Ett approximativt 95-procentigt konfidensintervall för en skattning bildas genom: $skattning \pm 1,96 * (medelfelet \text{ för skattningen})$

Talet 1,96 motsvarar konfidensgraden 95 procent. Med ett 95-procentigt konfidensintervall menas att det *sökta värdet* med 95 procents sannolikhet ligger inom intervallens gränser, om andra fel än urvalsfel är försumbara och urvalet är tillräckligt stort.

2.2.2 Ramtäckning

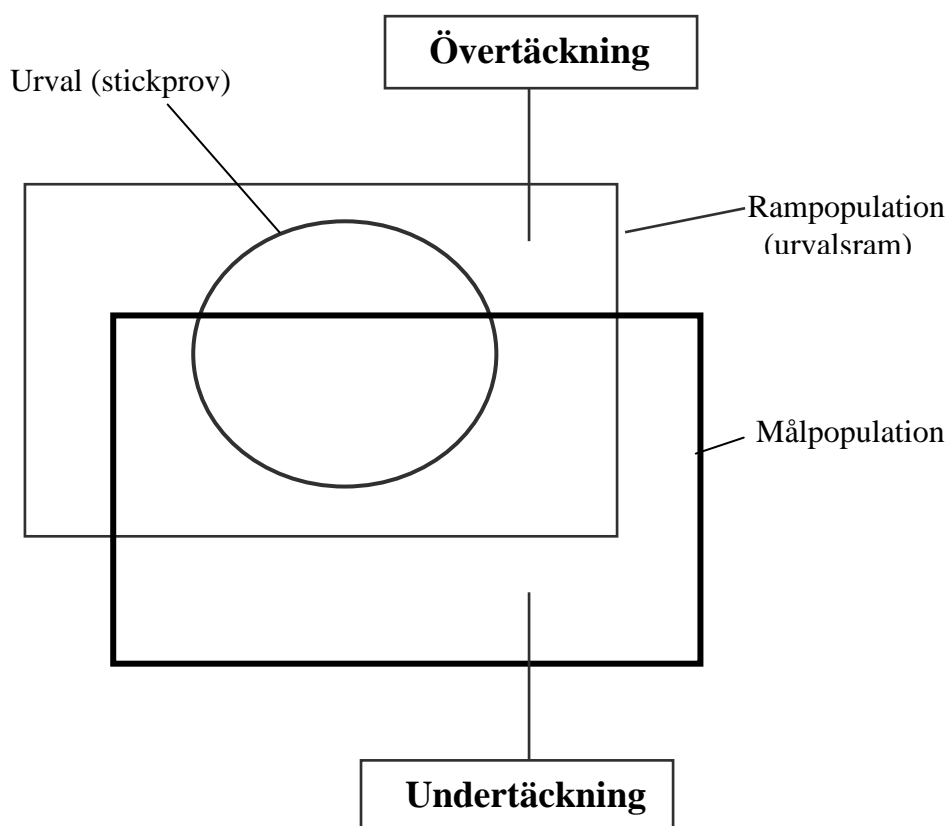
Rampopulation

Undersökningens rampopulation bestod av personer som påbörjade högskole- eller universitetsutbildning läsåret 2005/06 och som dessutom återfanns i *Registret över totalbefolkningen (RTB)* avseende 28 februari 2013.

Skillnad mellan mål- och rampopulation

Rampopulationen omfattar inte individer som inte återfanns i RTB avseende 28 februari 2013.

I denna undersökning förekom täckningsbrister i form av övertäckning och undertäckning. Nedanstående bild visar vad som menas med täckningsbrister. Storleken på täckningsbristerna är starkt överdrivna för att göra bilden mer överskådlig.

Definition av undertäckning: element i målpopulationen som inte finns med i urvalsramen. Sådana element har givetvis sannolikheten noll att komma med i urvalet. Man har då inte längre ett sannolikhetsurval från målpopulationen, utan endast från den del som inte utgör undertäckning, och det är endast till denna del som objektiva statistiska slutsatser kan dras. (Undertäckning skall inte förväxlas med bortfall.)

Definition av övertäckning: enheter i urvalsramen som inte tillhör målpopulationen. Ofta finns ingen information i urvalsramen som pekar ut dessa enheter, och övertäckningen är då okänd. Sådana enheter kan inte rensas bort från ramen före urvalsdragningen, dvs. man riskerar att i urvalet få med element som inte tillhör målpopulationen, vilket också försämrar slutsatsmöjligheterna.

Täckningsbrister i denna undersökning

Rampopulationen antas inte skilja sig så mycket från målpopulationen för individer som påbörjade högskole- eller universitetsutbildning läsåret 2005/06.

Undertäckningen i statistiken utgjordes av personer som påbörjade högskole- eller universitetsutbildning läsåret 2005/06, men som av någon anledning inte fanns med i de register som ingick i ramen. Det kan exempelvis vara individer som påbörjat studier i Sverige och sedan flyttat utomlands.

Övertäckningen bestod av de personer som fanns med i register som ingick i ramen, men som egentligen inte påbörjade högskole- eller universitetsutbildning läsåret 2005/06 eller av andra orsaker ej ingick i målpopulationen. Viss övertäckning går att identifiera vid datainsamlingen genom att de utvalda personerna hör av sig till SCB. I denna undersökning utgjorde den kända övertäckningen mindre än 0,5 procent av rampopulationen. Det är inte orimligt att anta att det finns övertäckning (okänd) bland de ej anträffade personerna.

Hantering av täckningsproblem

Effekterna på skattningarna är svåra att bedöma eftersom det inte har gjorts någon studie av täckningsfel. Effekterna skiljer sig troligen åt mellan olika frågor. Vid beräkningen av vikter antas övertäckningen i rampopulationen vara lika stor som den del av målpopulationen som urvalsramen inte täcker (undertäckningen).

2.2.3 Mätning

Mätförfarandet

Undersökningen genomfördes som en post- och webbenkät till personer som påbörjade högskole- eller universitetsutbildning 2005/06. I enkäten fanns mestadels frågor med fasta svarsalternativ. För mer information om utseende och innehåll i enkäten, se bilaga i dokumentationen *SCBDOK* som beskriven framställningen av statistikregistret och statistiken, www.scb.se/uf0512. *SCBDOK* publiceras senast under januari 2014.

Den första undersökningen med samma namn gjordes 1996, sedan har undersökningen gjorts löpande vartannat år. Erfarenheter från hur frågorna fungerat i de tidigare undersökningarna har tagits till vara och justeringar/förbättringar har gjorts vid behov. Inför 2004 års undersökning gjordes en del förändringar och tillägg i enkäten, och inför 2006 års undersökning gjordes en skrivbordstest på Mättekniska laboratoriet vid SCB.

Enkäten för 2013 utformades för att passa både examinerade och ej examinerade och innehöll därmed inte enbart frågor som förekommit i de senaste undersökningarna. Inför årets undersökning utfördes därmed en s.k. expertgranskning på Mättekniska laboratoriet vid SCB, vilken resulterade i vissa ändringar avseende frågor samt blankett.

Indikationer på mätproblem

Vissa av frågorna var av den typen att uppgiftslämnarna skall minnas saker några år tillbaka, vilket givetvis innebar en risk för minnesfel och på så vis mätfel. Det har inte gjorts några studier över eventuella mätfel, men enkäten har utformats med syftet att minimera risken för mätfel.

Några av frågorna var s.k. attitydfrågor, för vilka det är ett väl känt problem att definiera och uppskatta mätfel och dess inverkan på resultaten.

I fråga 21 som avsåg vilken utbildningsnivå som bedöms vara tillräcklig för det arbete man hade under mätveckan finns en risk att individer som läst en högskoleutbildning som var inriktad mot ett specifikt yrke misstar yrkeshögskoleutbildning för att avse just detta. Det finns dock ingen mätning av hur omfattande detta mätfel är. I temarapporten grupperas även grundskola, gymnasieskola och yrkeshögskola ihop såsom varande lägre utbildningsnivå än högskoleutbildning. Här bör det nämnas att viss yrkeshögskoleutbildning i vissa sammanhang klassas såsom varande samma ISCED-nivå som kortare högskoleutbildning och det kan därmed diskuteras om all yrkeshögskoleutbildning är på en lägre utbildningsnivå än högskoleutbildning, grundnivå.

I fråga 12 ombes urvalspersonen att själv uppskatta om han/hon varit arbetslös efter studierna och definitionen som anges vid frågan är att som arbetslös räknas den som inte har något arbete men vill arbeta, kan arbeta och aktivt söker arbete. Det finns därmed inte någon avgränsning i tid eller något krav på att man ska ha varit anmäld på Arbetsförmedlingen. Detta innebär att olika urvalspersoner kan göra mycket olika bedömningar avseende om de varit arbetslösa eller inte.

Enkäten innehöll inga frågor som kan bedömas som särskilt känsliga. Det fanns dock frågor om månadslön och arbetsomfattning. Detta är frågor som erfarenhetsmässigt riskerar att ge överskattade skattningar. Inga särskilda studier över detta har dock gjorts utifrån resultaten i denna undersökning.

Effekter på statistiken

Ingen mätfelsstudie har gjorts, därför är det svårt att göra en bedömning av effekterna på resultaten. Det fanns dock inga indikationer på att det fanns speciellt stora problem i någon grupp av populationen, exempelvis så verkade det partiella bortfallet fördela sig slumpmässigt över redovisningsgrupperna.

2.2.4 Svartsbortfall

Svartsbortfall, vanligen förkortat till bortfall, uppstår när värden på en eller flera observationsvariabler (registervariabler eller enkätfrågor) i en undersökning inte kan inhämtas.

- Saknas alla värden för en individ är det fråga om **objektsbortfall**.
- Saknas enbart vissa värden, handlar det om **partiellt bortfall**.

Objektsbortfall

Följande vägda bortfallsmått användes vid beräkning av objektbortfallets storlek:

$$\text{Bortfallsandel} = 1 - \frac{\sum_S d_k}{\sum_S d_k + \sum_B d_k + u \sum_O d_k}, \text{ där } d_k \text{ är designvikten, dvs. en vikt}$$

som tar hänsyn till urvalsdesignen och u är andelen med okänd status som tillhör målpopulationen. Här har u satts lika med ett, vilket innebär att bortfallsmåttet

har beräknats med antagandet att samtliga ej avhörda i bortfallet tillhör målpopulationen.

Summeringarna i detta bortfallsmått har gjorts över följande delmängder:

- S: Element tillhörande målpopulationen för vilka fullständiga eller partiella svar erhållits.
- B: Element tillhörande målpopulationen som utgör objektsbortfall.
- O: Element vars målpopulationsstatus är okänd (i detta fall ej avhörda).

Den vägda bortfallsandelen i undersökningen var 50 procent.

Tabell 1. Oviktat objektsbortfall för viktiga redovisningsgrupper

Redovisningsgrupp	Objektsbortfallets storlek (%)
Kön	
Kvinnor	47,8
Män	53,8
Ålder	
23-29	48,9
30-39	54,5
40-	47,3
Förekomst av examen	
Examen	46,4
Ej examen	61,6
Program-/kurstyp	
Yrkesprogram	51,0
Generella program	49,2
Fristående kurser	51,3
Födelseland	
Född i Sverige	48,5
Född utomlands	64,3
Föräldrars utbildning	
Båda högskoleutbildade	48,4
Ena högskoleutbildad	48,4
Ingen högskoleutbildad	52,7

Åtgärder för att reducera bortfallet

SCB har använt en uppföljningsstrategi där målet varit att reducera bortfallet till så stor grad som möjligt. Ett påminnelsekort och två påminnelser med enkäter skickades ut.

Nästan hela objektsbortfallet utgjordes av ej anträffade personer.

Bortfallsanalys

En bortfallsanalys har genomförts där det undersökts vilka variabler som samvarierar med svarsbenägenhet. Variablerna examen, födelseland, kön, sysselsättningsstatus, ålder, föräldrarnas utbildning och program samvarierade med svarsbenägenhet och har därför använts för bortfallskompensation.

Med hjälp av ytterligare registerinformation har ett försök att bedöma vilka skevheter som kvarstår efter bortfallskompensation/kalibrering gjorts. Kalibrerade skattningar från svarsmängden har jämförts med skattningar från hela urvalet för registervariabeln förvärvsinkomst. Uppgiften hämtades från Inkomst- och taxeringsregistret (IoT) 2012. Från dessa skattningar konstateras att skillnaderna mellan skattningar från svarande och hela urvalet är små. Exempelvis är den skattade medelinkomsten från de svarande 265 400 kronor medan den skattade medelinkomsten från hela urvalet är 263 400 kronor. För vissa redovisningsgrupper är skillnaderna något större, exempelvis för utrikes födda. Där ligger skattningarna på 258 400 kronor respektive 248 700 kronor.

Sammantaget så verkar inte bortfallet ställa till med några stora skevheter i registervariabeln förvärvsinkomst. Det är dock osäkert vilka skevheter som föreligger för undersökningsvariablerna.

Partiellt bortfall

Partiellt bortfall kan bero på att frågan är svår att förstå, är känslig, att uppgiftslämnaren glömmer att besvara frågan, att lämpligt alternativ saknas eller att instruktionerna vid hoppfrågor misstolkas. Till partiellt bortfall räknas även dubbelmarkeringar och svar som inte kan tydas.

I denna undersökning varierade det partiella bortfallet mellan 1 och 6 procent för fråga 6-25. För fråga 2-5 ligger det partiella bortfallet mellan 20 och 26 procent, där fråga 2 delfråga 3 och 4, är de frågor som har 26 procent bortfall. Att fråga 2-5 uppvisar ett högre partiellt bortfall än övriga frågor i enkäten beror till största delen på att endast de individer som själva ansåg sig vara ej examinerade besvarade dessa frågor, medan alla individer som enligt register ej tagit ut examen inkluderas i redovisningen av frågorna. Totalt 371 individer svarade att de hade examen, men saknar det enligt universitets- och högskoleregistret. 23 individer har i enkäten angett att de saknar examen, men har det enligt registret, och deras eventuella svar på fråga 2-5 ingår således ej i redovisningen.

Metoder för bortfallskompensation

För att kompensera för objektsbortfallet har en *kalibreringsestimator* använts (se avsnittet om urval och estimation).

Om bortfallet skiljer sig från de svarande med avseende på undersökningsvariablerna så kan skattningarna som grundar sig på enbart de svarande bli skeva. Om exempelvis de svarande till högre andel arbetar än de som inte svarat finns risk för överskattning av andelen som arbetade under mätveckan.

För att försöka reducera eventuella bortfallsskevheter har vikter beräknats med hjälp av kalibrering. Storleken på kvarstående skevheter orsakade av bortfallet är dock svåra att mäta.

2.2.5 *Bearbetning*

Dataregistrering och kodning

Registrering av data skedde genom att inkomna enkäter lästes in maskinellt (skanning). Skanningprogrammet kontrollerade så att valida värden registrerades vid skanningen. De värden som föll ut som fel vid dessa kontrollerar rättades upp manuellt med stöd av skanningprogrammet, s.k. verifiering. Programvaran som användes för skanning och verifiering var Eyes & Hands.

Eftersom alla redovisade variabler i undersökningen var kategoriska med slutna svarsalternativ borde inte skanningen ge upphov till några stora fel vid registreringen av data. Givetvis uppstod dock ändå fel, därför gjordes även en granskning av skannade data (se avsnittet granskning och rättning).

Ingen kodning gjordes i undersökningen.

Granskning och rättning

Efter verifieringen gjordes ytterligare kontroller av registrerade data. Logiska kontroller gjordes så att svaren på olika frågor inte var orimliga i förhållande till varandra. I de fall där endast ett svarsalternativ var tillåtet kontrollerades så att inga dubbelmarkeringar fanns.

Rättning av dubbelmarkeringarna skedde efter en viss prioriteringsordning. I vissa fall gjordes rättningen utifrån svaren på andra frågor i enkäten.

Partiellt bortfall (saknade värden) redovisades i en egen kategori när statistiken publicerades. Ingen imputering av saknade värden har gjorts.

Framställning av resultat

Punktskattningar och konfidensintervall har beräknats med hjälp av ett av SCB egenutvecklat estimationsprogram, ETOS. Skattningarna har förts över till Excel där ytterligare bearbetningar har gjorts för att skapa de diagram som publicerats i temarapporten "Inträdet på arbetsmarknaden för universitets- och högskolestuderande. Nybörjare 2005/06", samt de tabeller som publicerats separat.

I några fall i rapporten redovisas resultat baserade på den skattade skillnaden mellan två grupper. Samtliga är fall där skillnaden till 95 % är statistisk säkerställd (95 % konfidensgrad). I en del av dessa fall tillämpas metoden standardisering. Detta sker i syfte att undersöka skillnaden mellan redovisningsgrupper baserade på en specifik bakgrundsvariabel och då samtidigt utesluta inverkan av andra bakgrundsvariabler.

Det är svårt att bedöma effekten av de fel som kan ha uppstått vid bearbetningen. Ingen studie har gjorts för att försöka bedöma storleken på denna felkälla.

2.2.6 *Modellantaganden*

Inga andra modellantaganden görs än den metodik som redovisats ovan.

2.3 Redovisning av osäkerhetsmått

Resultaten från årets undersökning presenteras i en temarapport "Inträdet på arbetsmarknaden för högskole- och universitetsstuderande. Nybörjare 2005/06" där endast utvalda frågor redovisas utan konfidensintervall. Istället sker en publicering av tabeller tillsammans med skattningar av urvalsosäkerheten separat.

B.3 Aktualitet

3.1 Frekvens

Undersökningen "Inträdet på arbetsmarknaden" genomförs och publiceras vartannat år, men avser vanligtvis gymnasieavgångna respektive examinerade från högskola/universitet. Denna variant av undersökningen, där populationen istället är nybörjare läsåret 2005/06 samt där ej examinerade även ingår i populationen, bör ses som en separat undersökning. Det är oklart om och i så fall när denna variant kommer utföras igen.

3.2 Framställningstid

Referensperiod för huvudsakliga parametrar i undersökningen var 22 april – 26 april 2013. Statistiken publicerades den 25 november 2013.

3.3 Punktlighet

Undersökningen var först planerad till att publiceras den 18 november men pga. en uppgradering av det verktyg som används vid publicering på SCB:s webbplats senarelades publiceringen till den 25 november.

B.4 Jämförbarhet och sammanvändbarhet

4.1 Jämförbarhet över tiden

Undersökningen "Inträdet på arbetsmarknaden" genomfördes enligt samma upplägg under åren 1996, 1998, 2000, 2002 och 2004. Dessa undersökningar är därför jämförbara med varandra.

Till 2006 års undersökning genomfördes dock en del förändringar vilka beskrivs nedan.

1. Inträdet på arbetsmarknaden delades i två delar d.v.s. det gjordes två separata undersökningar. Den ena undersökningen riktades till gymnasieavgångna och den andra till examinerade från högskolan. Anledningen till att dessa två undersökningar genomfördes parallellt var att de skulle komplettera varandra, ge möjlighet till mer specifika frågor och därmed ge information om hur inträdet på arbetsmarknaden ser ut för personer med olika utbildningsbakgrund.

2. Frågeformuläret gjordes om. Alla förändringar som gjorts medför att jämförbarheten med tidigare undersökningar bör göras med viss försiktighet.

I 2010 års undersökning gjordes inga större förändringar jämfört med 2006 och 2008 års undersökningar, men 2013 års undersökning uppvisar stora skillnader från de ordinarie undersökningarna. Undersökningens syfte såsom den senast utfördes år 2010, har varit att beskriva inträdet på arbetsmarknaden för personer som examinerats från högskolan och populationen har utgjorts av examinerade från ett visst läsår. I 2013 års undersökning avses istället nybörjare läsåret 2005/06, vilka har minst 150 avklarade högskolepoäng. Undersökningen inkluderar 2013 både individer som tagit ut examen och de som inte gjort det, men som ändå läst alla – eller i stort sett alla – högskolepoäng som krävs för att ta ut en examen. Syftet är således även här att beskriva situationen för tidigare högskole- och universitetsstudierande, men fokus läggs på att jämföra examinerade med ej examinerade. Detta innebär inte bara en annan population, utan även skillnader i frågeformulär.

En liknande urvalsundersökning där examinerade och ej examinerade jämfördes genomfördes 2000/01 och avsåg då nybörjare 1993/94. Där jämfördes individer som tagit ut examen med individer som läst minst 75 procent av sin påbörjade utbildning, men som inte tagit ut examen. Det finns likheter liksom skillnader mellan den tidigare undersökningen och 2013 års, likväl som det finns likheter liksom skillnader i själva högskole- och universitetsutbildningarna 2013 och 2000/01.

Den uppföljning som gjordes avseende nybörjare 1993/94 avsåg exempelvis december 2000, medan uppföljningen för nybörjare 2005/06 avser april 2013, vilket innebär att den senare populationen haft potentiellt längre tid på sig innan uppföljningen. För nybörjarna 2005/06 ingår heller inte individer som via register kunde bedömas fortfarande studera på högskola/ universitet och ej heller individer som läst legitimationsyrkesutbildningar, vilket däremot var fallet bland nybörjarna 1993/94. Jämförelser som görs mellan de båda undersökningarna bör således göras med försiktighet.

4.2 Jämförbarhet mellan grupper

Samtliga redovisningsgrupper enligt avsnitt *1.1.4 Redovisningsgrupper* är jämförbara.

4.3 Samanvändbarhet med annan statistik

Statistiken är ett komplement till SCB:s registerstatistik om verksamhet efter utbildning. "Inträdet på arbetsmarknaden" innehåller många variabler som är svåra att mäta med register. Det föreligger dock skillnader i mätmetod och referensperiod mellan undersökningarna som gör att resultaten inte är helt jämförbara.

B.5 Tillgänglighet och förståelighet

5.1 Spridningsformer

Statistiken baserade på undersökningar avseende inträdet på arbetsmarknaden har tidigare publicerats vartannat år i Statistiska meddelanden, serie UF 86. 2013 års undersökning publiceras dock endast som en temarapport "Inträdet på arbetsmarknaden för universitets- och högskolestuderande. Nybörjare 2005/06" där utvalda frågor redovisas och kommenterades, vilket även var fallet med 2010 års undersökning. På SCB:s webbplats finns också utgivna pressmeddelanden och en länk till *Statistikdatabasen (SSD)* där en utökad redovisning av årets undersökning finns. Delar av statistiken publiceras också i *Utbildningsstatistisk årsbok* och *Fickskolan*.

5.2 Presentation

Statistiken presenteras i form av tabeller, diagram och text.

5.3 Dokumentation

Framställningen av statistikregistret och statistiken beskrivs i *Dokumentation av statistiken (SCBDOK)*. Statistikens kvalitet beskrivs i innevarande dokument, *Beskrivning av statistiken (BaS)*. Detaljerad information om mikrodata finns beskrivet i *Dokumentation av mikrodata (MetaPlus)*. Samtliga dokumentationer finns på SCB:s webbplats, www.scb.se/uf0512.

5.4 Tillgång till primärmaterial

Primärdata för enskilda individer finns sparade för samtliga undersökningsår. Specialbearbetningar kan utföras på uppdragsbasis. Forskare, utredare m.fl. kan få tillgång till avidentifierat material efter särskild prövning.

5.5 Upplysningstjänster

Anna Andersson, enheten för statistik om utbildning och arbete, SCB.
Telefon: 019-17 62 52
Fax: 019-17 70 83
e-post: fornamn.efternamn@scb.se